

A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa, mint másodfokú bíróság Budapesten, a 2019. március 6. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás büntette miatt ... vádlott ellen indult büntetőügyben a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 2019. január 15. napján kihirdetett a 41.KB.89/2018/7. számú ítéletét megváltoztatja.

A vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés büntetést 200 (kétszáz) napi tétel, napi tételenként 1.000,- (egyezer) forint pénzbüntetésre, és 1 (egy) évre az őrmesteri rendfokozatba történő visszavetésre enyhíti.

A 200.000,- (kétszázezer) forint pénzbüntetés megfizetésére 5 (öt) havi, egyenlő részletekben történő megfizetést engedélyez. Ha a vádlott a pénzbüntetést nem fizeti meg, illetve egyhavi részlet megfizetését elmulasztja, a pénzbüntetést, vagy annak meg nem fizetett részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni, melynek során egy napi tétel összege helyébe egy napi szabadságvesztés lép.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

I n d o k o l á s:

A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa a 2019. január 15. napján kihirdetett 41.Kb.89/2018/7. számú ítéletével ... vádlottat bűnösnek mondta ki a Btk. 301. § (1) bekezdésébe ütköző hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás büntetében, ezért 8 hónap -végrehajtásában két évi próbaidőre felfüggesztett -fogházbüntetésre és lefokozásra ítélte. A végrehajtás utólagos elrendelése esetére rendelkezett a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról, az eljárás során lefoglalt bűnjelekről.

A tárgyaláson jelen lévő katonai ügyész a jogorvoslati nyilatkozat megtételére három napi gondolkodási időt tartott fenn, míg a vádlott felmentésre, a védő elsődlegesen felmentésre, másodlagosan enyhítésre irányuló fellebbezést terjesztett elő. Az ügyész az ítéletet tudomásul vette.

A védő utóbb csatolta fellebbezése írásbeli indokolását. Ebben kifejtette, hogy a történeti tényállást nem kívánja támadni, az a videó felvétel alapján meggyőzően rekonstruálható. Elsődlegesen az ítélet megváltoztatását és jogos védelem címén a vádlott felmentését indítványozta. Indoklása szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a rendőri intézkedés alá vont személy az intézkedés alatt mindvégig trágár módon sértegette az eljáró rendőröket, ezzel a magatartásával a Btk. 227. § (1) bekezdés a.) pontja szerint minősülő becsületsértés vétségét valósította meg. Az erősen kifogásolható magatartásával felszólítás ellenére sem hagyott fel, a rendőri intézkedésnek vonakodva tett eleget. Jogirodalmi érveket sorakoztatott fel amellet, hogy a vádlott a sértett fenti magatartása következtében jogos védelmi helyzetben volt. Utalt B.E. legfőbb ügyész helyettes, valamint G.B. és A.I. szerzőpáros állásfoglalására, melyek

egységesen mutattak rá a 4/2013. BJE határozatban kifejtett azon megállapítás vitathatóságára, amely a verbális cselekményekkel szembeni jogos védelmet nem engedi meg. Álláspontjuk szerint ugyanis abban az esetben, amikor a rágalmozást vagy a becsületsértést valaki úgy követi el, hogy hosszan tartóan, folyamatosan hangoztatja a becsületsértést vagy rágalmozást megalapozó tényállásszerű kijelentéseket, akkor már fennáll vele szemben a jogos védelmi helyzet. Kitért továbbá arra is, hogy bár a rendőröknek, mint közhatalmat gyakoroló személyeknek tágabb tűrés kötelezettségük van az őket szidalmazó kijelentésekkel szemben, de Alkotmánybírósági határozatra hivatkozással kiemelte, hogy a tűrés kötelezettség körében a határt az emberi méltóság sérelme jelenti. Hivatkozott a BH 2015.58. számú és a BH 2013.182. eseti döntésekre is, amik értelmében a becsületsértés bűncselekménye a hivatalos személy sérelmére is elkövethető, jelen ügyben pedig álláspontja szerint az idézett bírósági döntések rendelkező részében foglaltak valósultak meg. Az előzőekben írt érvekkel alátámasztott álláspontja szerint **...vádlott** cselekményét jogos védelmi helyzetben követte el, mivel pedig a jogtalan támadás ténye kétséget kizáróan megállapítható, ezért az elhárítás szükségessége sem vitatható, mivel a legkisebb sérelemmel járó, de még szükséges elhárító cselekményt alkalmazta a vádlott, akinek nem volt más lehetősége a jogtalan támadás elhárítására. sértettnek fizikai sérülése nem keletkezett, álláspontja szerint ez a tény szintén azt támasztja alá, hogy vádlott a szükségesség követelményének keretein belül maradt.

A vádlott bűnösségének megállapítása esetén a védő a másodlagos indítványát is fenntartotta. E körben utalt arra, hogy egy bűncselekmény tárgyi súlyát specifikusan, az adott ügyben felmerült körülményeket figyelembe véve kell megítélni. A jelen ügyben elbírált konkrét cselekmény tárgyi súlya csekélyebb, szem előtt tartva azt is, hogy a sértett sérülést nem szenvedett, a vádlott szándéka sem terjedt ki sérülés okozására, továbbá szándéka nem jogellenes cselekményre irányult. Ebből következően az állapítható meg csupán, hogy **a vádlott...** rosszul mérte fel az intézkedés szükségességét, tévedett ebben a vonatkozásban és ez vezetett a jogszabályok nem megfelelő alkalmazásához. Nem vitatta, hogy egy hivatását gyakoroló személy vonatkozásában a jogszabályok nem tudása vagy helytelen értelmezése nem lehet mentő ok, azonban hangsúlyozta, hogy a vádlott esetében a tudati oldalon a választott intézkedés alkalmazása a helytelen mérlegelés eredménye volt. A büntetés enyhítésére irányuló indítványa tekintetében kifejtette, hogy a vádlott javára nyomatékos enyhítő körülményként kell figyelembe venni a kiemelkedően pozitív parancsnoki jellemzését, a hosszú időn át tartó kiemelkedő színvonalú munkavégzését, továbbá azt, hogy mind jelenleg, mind a korábbi rendőrségi állományban teljesített szolgálata során, de a civil életben eltöltött évek alatt is a köz javára végzett munkát. A társadalom példaértékű tagja, aki folyamatosan képi magát és két kiskorú gyermeke eltartásáról is köteles gondoskodni. Enyhítő körülményként kérte értékelni továbbá a büntetlen előélet mellett az elsőfokú katonai tanács által figyelmen kívül hagyott sértetti közrehatást. Kifejtette, hogy sem a generális, sem a speciális prevenciót nem szolgálná a Btk. 137. §-ban foglalt lefokozás, de még a rendfokozatban visszavetés sem. Álláspontja szerint e büntetések súlyos és aránytalan joghátrányt jelentenének, figyelemmel arra is, hogy egyszeri intézkedési hiba miatt áll a vádlott bíróság előtt. Az általános prevenció célokat illetően azzal érvelt, hogy azok elérését nem biztosítják e büntetések és nem kívánatos üzenet az állomány számára az, ha a bíróság egy első alkalommal hibát vétő rendőrt olyan súlyos joghátránnyal büntet, amely az állásába vagy akár a rendfokozatába kerülhet. Mindezekre figyelemmel másodlagosan indítványozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva pénzbüntetést szabjon ki a vádlottal szemben, katonai büntetés illetve katonai mellékbüntetés alkalmazása nélkül.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség a BF.75/2019/1. számú átiratában a felmentésre irányuló fellebbezéseket megalapozatlannak, a védő másodlagosan előterjesztett, enyhítésre irányuló fellebbezését részben alaposnak tartotta. Kifejtette, hogy az elsőfokú katonai tanács által megállapított tényállás mentes a Be. 592. § (1) és (2) bekezdésében írt megalapozatlansági okoktól,

felülbírálatra alkalmas. Rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségének eleget tett, a rögzített tényállás alapján okszerűen következtetett a vádlott bűnösségére és törvényesen minősítette annak vád tárgyává tett hivatali bűncselekményét. Álláspontja szerint a bűnösségi körülmények között az elsőfokú katonai tanács által értékelteken túl a vádlott javára kell figyelembe venni a fenyítetlen voltát és azt, hogy több dicsérettel bír és kimagasló helytállásért is kitüntették. Érvelése szerint az eljáró katonai tanács helyesen ismerte fel, hogy a vádlottal szemben a Btk. 85. §-ának alkalmazásával végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés büntetés kiszabásával érhetők el a büntetési célok, a szabadságvesztés büntetés tartama tettarányos, a Btk. 35. § (2) bekezdésében felhívásával megjelölt fogház fokozata méltányos, a próbaidő tartama is alkalmas a speciális prevenció kiváltására. Ugyanakkor különös figyelemmel a vádlott eddig teljesített rendőri szolgálata pozitív körülményeire, a parancsnoki jellemzés tartalmára, büntetlen előéletére, továbbá arra, hogy nem okozott sérülést, lehetőséget látott a Btk. 102. § (1) bekezdésében írtak alkalmazására, vagyis a vádlott előzetes mentesítésben részesítésére. Érvelése szerint azonban a vádlott a rendőri szolgálati előéletére tekintettel a hivatásos rendőri állományban és a szolgálatban megtartható, ezért vele szemben az elsőfokú katonai tanács által kiszabott lefokozás katonai büntetés helyett -enyhítésül- a Btk. 136. § (1) bekezdés a.) pontja és a 139. § (2) és (3) bekezdése szerinti rendfokozatban visszavetés katonai mellékbüntetés kiszabása indokolt. Összességében azt indítványozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsának 41. Kb.89/2018/7. számú ítéletét a Be. 606. § (1) bekezdésére alapítottnan változtassa meg, a vádlottat a Btk. 102. § (1) bekezdése alapján részesítse előzetes mentesítésben, továbbá a lefokozás katonai büntetés helyett vele szemben a Btk. 136. § (1) bekezdés a.) pontja és a 139. § (2) és (3) bekezdése szerinti rendfokozatban visszavetés katonai mellékbüntetést szabjon ki. Egyebekben az elsőfokú ügydöntő határozatot a Be. 605. § (1) bekezdése alapján hagyja helyben.

A másodfokú nyilvános ülésen a védő a fellebbezését változatlan tartalommal fenntartotta, megismételte az írásban is rögzített érveit. Kiemelte, hogy a sértett eljárás alá vont személy becsületsértés vétségét valósította meg az eljáró rendőrökkel szemben, mivel a becsmérlő, szidalmazó szavakat a rendőrök hivatali tevékenységével kapcsolatban használta. Nem vitatta, hogy a bíróság a jogos védelmi helyzet megítélését tekintve kötve van a 4/2013. BJE határozathoz, miszerint a verbálisan agresszív cselekmény nem keletkeztet jogos védelmi helyzetet. Kiemelte azonban, hogy bár a rendőröknek, mint hivatalos személyeknek tágabb a tűrési kötelezettségük van, annak mégis határt szab az emberi méltóság. Hangsúlyozta azt is, hogy a vádlottat intézkedési kötelezettség terhelte, és amennyiben az intézkedéssel szemben ellenállást tanúsító sértettel szemben nem tesz meg minden lehetséges lépést, akkor intézkedési kötelezettség elmulasztása miatt ő lett volna marasztalható. Ismételten felhívta a figyelmet arra, hogy a vádlott nem vitatottan rosszul mérte fel az intézkedés szükségességét, cselekménye azonban csekélyebb tárgyi súlyú, figyelemmel a vádlott cselekményének összes előzményére, különösen a sértett intézkedéssel szemben tanúsított magatartására is.

A vádlott az utolsó szó jogán őszinte megbánását és rendkívüli sajnálatát fejezte ki a cselekménye miatt. Előadta azonban, hogy a rendőri állományban teljesített hosszú szolgálata során soha nem tapasztalt egy intézkedés alá vont személy részéről sem ilyen mértékű passzív ellenállást. Nem vitatta, hogy rosszul mérte fel, hogy intézkedési kötelezettsége keletkezett, azonban a sértett befogadásának meg kellett történnie, az intézkedést eredményesen be kellett fejezni. Ennek ellenére az előállításban részt vevő kollégái szemmel láthatóan nem tudták kezelni a helyzetet, csak arra vártak, hogy valamelyikük egy határozott rendőri fellépés keretében a szükséges intézkedést megtegye a rendkívül flegmán és lekezelően viselkedő személlyel szemben. Kiemelte, hogy amikor a sértett úgy nyilatkozott, hogy hajlandó együttműködni a rendőrökkel, az intézkedést nyomban abbahagyta. Egyebekben csatlakozott a védőjéhez.

A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a fellebbezésekre tekintettel az elsőfokú ítéletet és az azt megelőző bírósági eljárást a Be. 590. § (1) és (2) bekezdései alapján teljes terjedelmében felülbírált.

Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú katonai tanács a tárgyalás során az eljárási szabályokat maradéktalanul betartotta, az ügy érdemi elbírálását befolyásoló eljárási szabálysértésre a jogosultak sem hivatkoztak. A Be. 499. § (2) bekezdésében írt három hónapos törvényi határidőt szem előtt tartva, időszerűen intézkedett a vádirat kézbesítését követően az előkészítő ülés kitűzése és megtartása iránt. Helyesen járt el, amikor a bűnösségét tagadó és a tárgyalás jogáról le nem mondó vádlott nyilatkozatára figyelemmel tárgyalásra tért át. Nem tévedett akkor sem, amikor a tárgyaláson a vádlott kérésére a nyomozás során tett vallomását a Be. 525. § (1) bekezdése alapján felolvasással tette a bizonyítási eljárás részévé, mint ahogyan akkor sem, amikor a jogosultak indítványára, a Be. 527. § (2) bekezdés a.) pontja alapján felolvasta azon tanúk nyomozás során tett vallomását, akiknek a tárgyaláson történő meghallgatását nem tartotta szükségesnek, és azt sem a vádlott, sem a védő nem indítványozta.

A másodfokú katonai tanács a felülbírálat során megállapította, hogy az elsőfokú katonai tanács a perrendszerű eljárásában a szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett, a releváns bizonyítékokat önmagukban és egymással összevetve is vizsgálta. A vádlott védekezésének ellenőrzésére tanúként hallgatta ki a sértett előállítása során a helyszínen tartózkodó T.K.-t, K.K.-t, K.R.-t, valamint felolvasással a bizonyítási eljárás részévé tette O.L., K.I., A.L.A. és P.T.Á. nyomozás során tett vallomásait, ismertette a releváns okirati bizonyítékokat -köztük .. sértett nyomozás során tett tanúvallomásáról készült jegyzőkönyvet-, továbbá a tárgyaláson megtekintette a rendelkezésre álló kamerafelvételt.

A vádlott az elsőfokú eljárás során ténybeli beismerő vallomást tett, azonban a bűnösségét nem ismerte el. Határozottan állította, hogy az általa végrehajtott kényszerintézkedés jogszerű és szakszerű volt. Érdemi védekezése az volt, hogy a sértett az intézkedés során mindvégig szidalmazta a rendőröket, a kapott utasításokat többszöri felszólítás ellenére sem hajtotta végre. Állította, hogy ő maga is többször felszólította a sértettet, hogy a passzív ellenállást fejezze be, és vesse alá magát az intézkedésnek, ellenkező esetben testi kényszerszerűen fog alkalmazni vele szemben. Előadta, hogy azért avatkozott közbe, hogy segítse a tapasztalatlan kollégái által fogantatott rendőri intézkedés hatékonyságát. Ennek során felrántotta a székből a sértettet, őt a falhoz akarta állítani, azonban annak ittassága miatt egyensúlyt veszítettek, így került a sértett kb. két méterrel távolabb a földre. Tagadta, hogy megütötte volna a földön fekvő sértettet, hivatkozása szerint csak a kezét oldalra emelve egy ijesztő mozdulatot tett felé. Ehhez képest O.L.. -aki korábban a vádlottat nem ismerte - így elfogulatlansága nem vitatható - tanúként állította, hogy a sértett a széken nyugodtan ült, hirtelen mozdulatokat nem tett, tényleges, fizikális agresszióknak, támadó szándéknak, aktív fizikai ellenállás szándékának a jelét nem mutatta. Ekkor lépett oda a sokadik nem teljesített felszólítás közben a vádlott, megragadta őt és úgy dobta odébb, hogy 1-1,5 méterre ért földet. Állította, hogy amikor a vádlott megindult az előállított sértett felé, semmiféle figyelmeztetés vagy felszólítás nem hangzott el részéről, semmilyen módon nem utalt arra, hogy fizikális kontaktust fog létesíteni a sértettel. A vallomását alátámasztotta K.I., de még a vádlott kollégájának, K.R., P.T.Á. és K.K. vallomása is, akik egybehangzóan azt adták elő, hogy a vádlott odébb dobta a sértettet. Ez utóbbi tanú megerősítette, hogy ezt megelőzően nem látta annak jelét, hogy a sértett agresszív támadásra készülne. K.R. elmondta azt is, hogy ő sem tapasztalt sem támadó, sem szökési szándékra utaló

jeleket a sértett részéről annak passzív ellenszegülésén kívül. Egyik tanú sem erősítette meg, hogy a vádlott figyelmeztette volna a sértettet, hogy kényszerintézkedést fog alkalmazni vele szemben.

A tanúk vallomását az eléjük tárt kamerafelvételek teljes mértékben alátámasztották.

Nem tévedett az elsőfokú katonai tanács, amikor a vádlotti és a tanúvallomások alapján megállapította, hogy a sértett meg nem engedhető módon, de kizárólag szóban kötekedett a rendőrökkel, folyamatosan szitkozódott, az utasításokat vonakodva hajtotta végre. Akkor sem tévedett, amikor az előállító helyiségben történeteket alapvetően a kamerafelvételek alapján rögzítette a vádlott védekezésével szemben, azokat ugyanis még a sértett előállításánál jelen volt rendőr tanúk vallomásai is alátámasztották a fentiek szerint.

Helyesen járt el tehát az elsőfokú katonai tanács, amikor a bizonyítékok alapján -köztük különös súllyal értékelve az objektív bizonyítéknak számító kamerafelvételt- a vádlott védekezésével szemben, mérlegelési jogkörében, terhelő tartalmú történeti tényállást állapított meg, amit az ítélete 2. oldal második bekezdésében rögzítette. A bizonyítékértékelő tevékenységről az ítélet 2. oldal utolsó bekezdésétől a 3. oldal utolsó bekezdéséig terjedően a szükséges mértékben adott számot, melynek során logikai hibát nem vétett.

A Be. 591. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja, kivéve, ha az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, illetve a fellebbezésben új tényt állítottak vagy új bizonyítékokra hivatkoztak és ennek alapján a másodfokú bíróság bizonyítási eljárást folytat le. Az elsőfokú katonai tanács által rögzített tényállás mindenben megalapozott, mentes a Be. 592. § (1) és (2) bekezdésében írt hiányosságoktól, ezért azt a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a felülbírálat alapjául elfogadta.

A büntethetőséget kizáró okra, a jogos védelmi helyzetre hivatkozás és ennek alapján a vádlott felmentésére irányuló védői indítványt a másodfokú katonai tanács nem találta megalapozottnak.

Az elsőfokú katonai tanács az általa megállapított és a felülbírálat során is irányadó tényállásból okszerűen vont le következtetést a vádlott bűnösségére és nem tévedett, amikor a vádlott cselekményét a Btk. 301. § (1) bekezdésébe ütköző hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás büntetnének minősítette. Az ítélet 4. oldal ötödik bekezdéséig rögzített jogi értékelő tevékenységével a másodfokú katonai tanács maradéktalanul egyetértett.

A másodfokú bíróság nem értett egyet azzal a védői állásponttal, hogy a vádlott tényállásban írt cselekménye során jogos védelmi helyzetben volt.

A Btk. 22. § (1) bekezdése alapján nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

Alappal hivatkozott a védő a jogos védelem kérdéseiről szóló 4/2013. BJE határozatra. A Kúria e BJE határozat indokolásának I/1. részében kifejezetten a jogos védelem korlátai között emeli ki, hogy az a verbális cselekményekkel szemben nem vehető igénybe. Bár a hazai jogirodalomban több szerző is ettől eltérő jogi álláspontot képvisel, a bíróságot e tudományos álláspontok nem kötik, szemben az idézett büntető jogegységi határozatban írtakkal. Jelenleg egységes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy az emberi méltóságot támadó -verbális immateriális- delictumok elkövetése a

sértettre nézve jogos védelmi helyzetet nem keletkeztet, a becsületsértő kijelentés a kijelentéssel érintett személy részére jogos védelmi helyzetet nem eredményez. A becsületsértő kifejezések használata élet, testi épség vagy vagyon ellen intézett jogtalan támadást nem valósít meg, és az ilyen jogtárgyak elleni támadás veszélyét sem rejti magában. (EBH.1999.85.)

A hivatali bűncselekmények elkövetése -védett jogi tárgyakra figyelemmel- az államapparátusba vetett bizalmat gyengítik. A hivatali apparátusba vetett bizalom jelentős mértékben függ attól, hogy a hivatalos személyek miként gyakorolják közhatalmi jogosítványukat. A durva, megalázó, az emberi önérzetet sértő bánásmód gyengíti a lakosság államapparátusba vetett bizalmát.

A durva, megalázó, az emberi önérzetet sértő bánásmódban megnyilvánuló hivatali bűncselekményekkel szembeni büntetőjogi védelem alkotmányos alapjait az Alaptörvény II. és III. cikke adja. A II. cikk szerint az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, míg a III. cikk (1) bekezdése szerint senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni. Az Alaptörvény alapjogi vezérmotívuma az emberi méltóság sérthetetlenségének deklarálása. Az emberi méltósághoz való jog nem egy alapjog a sok közül, hanem az a jog, amely minden más alapjog érinthetetlen lényege. Az alapjogokat lehet ugyan korlátozni, de a korlátozás végső határa az, hogy nem sértheti az emberi méltóságot. Az Alaptörvény rögzíti a jogot a szabadságra és a személyi biztonságra is. Törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárás során lehet korlátozni az állampolgárok szabadságát, és csak ilyen esetben lehet őket személyi szabadságuktól megfosztani, velük szemben kényszerítő eszközt, testi kényszert alkalmazni. Az Alaptörvény ezen rendelkezései megismétlik az emberi jogok deklarálásáról szóló nemzetközi egyezményekben foglaltakat.

Az alapvető emberi jogok védelme az állam felelőssége, az állam nevében, hivatalos személyként hivatalos eljárása során intézkedő rendőr is köteles azokat tiszteletben tartani.

A védelmi hivatkozásra tekintettel a másodfokú katonai tanácsa az előzőekkel összefüggésben a következőket kívánja megjegyezni. A jogos védelem intézményének kiindulópontja az, hogy a megtámadott azért jogosult a támadás elhárítására, mert az állam, mint büntető főhatalom nincs jelen, így nincs abban a helyzetben, hogy védelmet biztosítson a jogtalan támadással szemben. A rendőr azonban lényegében az államot képviseli, ezért az ő vonatkozásában a jogos védelem fogalmilag kizárt, intézkedési kötelezettségét nem a jogos védelmi helyzet alapozza meg.

A rendőr a saját, illetve más vagy mások személye, javai, vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges, egyébként tényállásszerű cselekménye materiális jogellenességét nem a Btk. 15. § e.) pontja (jogos védelem) zárja ki, hanem a Büntető törvénykönyvön kívüli jogszabály engedélye. A büntetőjogi felelősségre vonás akadályát ilyen esetben a Btk. 15. § (1) bekezdés g.) pontjában írt ok képezheti. Ide tartoznak a különböző eljárási kényszerintézkedésekre vonatkozó, a Be-ben írt szabályok, de ide tartoznak a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban Rtv.), valamint a 30/2011. (IX.22.) BM rendeletben (a továbbiakban Szolgálati Szabályzat) rendelkezései is, melyek konkrétan meghatározzák azokat az eseteket, amikor a rendőr kényszerítő eszközt alkalmazhat az eljárása során. E rendelkezések egyúttal határt is szabnak a rendőr cselekvési lehetőségének, a rendőr a jogszabályban engedélyezett kereteket nem lépheti át. Ezek a jogszabályok rögzítik, hogy mikor tekinthető az intézkedés alá vont személy magatartása olyannak, ami kiváltja a kényszerítő eszköz, köztük a testi kényszer alkalmazásának szükségességét. Az előzőekre figyelemmel a másodfokú bíróság nem látott lehetőséget a vádlott javára fennálló jogos védelmi helyzet megállapítására.

Az elsőfokú katonai tanács helyesen járt el, amikor nem fogadta el a vádlott azon védekezését, hogy a sértettel szemben jogszerűen és szakszerűen intézkedett, ezért bűncselekményt nem valósított meg. Az elsőfokú bíróság okszerűen hivatkozott az Rtv. 6. fejezetében írt szabályozásra. Az Rtv. 47. §- és a Szolgálati Szabályzat 40. §-ban írt testi kényszer alkalmazásának feltételei nem álltak fenn. A Szolgálati Szabályzat 39. § (1) bekezdése szerint az Rtv.-ben írt kényszerintézkedések csak akkor alkalmazhatók, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke azt indokolja. Nem tévedett akkor sem, amikor arra a következtetésre jutott, hogy a vádlott által alkalmazott testi kényszer indoka az volt, hogy a sértett az utasításokat vonakodva, kifogásolható hangnemben többszöri felszólítás ellenére is csak részben teljesítette. Ez következik egyebekben a vádlott vallomásából is, megfogalmazása szerint a rendőri intézkedés hatékonyságát kívánta elősegíteni.

A másodfokú katonai tanács osztotta az elsőfokú katonai tanács azon álláspontját, hogy a vádlott az intézkedése során túllépte az Rtv.-ben és a Szolgálati Szabályzatban írt kereteket, megsértve ezzel a kényszerítő eszköz alkalmazása során megkövetelt arányossági követelményeket.

A Btk. 301. § (1) bekezdésébe ütköző bántalmazás hivatalos eljárásban büntetett az a hivatalos személy követi el, aki eljárása során mást tetteleg bántalmaz.

A Btk. 459. § (1) bekezdés 11/k.) pontja alapján a vádlott rendőrként hivatalos személynek minősült.

Az Rtv. 15.§-a tartalmazza a rendőr általi kényszerítés arányosságának követelményét, mely szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre e legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az Rtv. 16.§ (1) bekezdése tartalmazza a kényszerítő eszköz alkalmazásának időbeli korlátjait. E szerint a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetében az arányosság elvének figyelembe vételével alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége e nélkül is biztosítható.

A Szolgálati Szabályzat 39.§-a konkretizálja az arányosság követelményét, amikor rögzíti, hogy az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke a kényszerítő eszköz Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

A Szolgálati Szabályzat 39. § (2) bekezdése az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából differenciál. Így megkülönböztet passzív ellenszegülést tanúsító személyt, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat. Megkülönböztet aktív ellenszegülést tanúsító személyt, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján igyekszik

azt megakadályozni. Végül megkülönböztet támadó magatartást tanúsító személy, aki az intézkedő rendőrré, valamint a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad.

A Szolgálati Szabályzat 40.§-a testi kényszerszert, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés érdekében akkor teszi lehetővé, ha a rendőri erőfölény vagy intézkedés alá vont személy állapota magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel is biztosítható. Ennek során a rendőr önvédelmi fogásokat használhat, de a támadás elhárítása érdekében az ehhez szükséges erejű és irányultságú ütést vagy rúgást alkalmazhat.

Az elsőfokú katonai tanács által megállapított és a felülbírálat során irányadó tényállás lényege szerint a sértett folyamatosan trágárkodott, káromkodott, a kapott utasításokat vonakodva hajtotta végre. Ezt a kamerafelvételek is alátámasztják, mint ahogyan azt is, hogy a vádlott -miközben a sértett zsebeit K.I. kipakoltatta, - hirtelen indult meg, a sértettet a vállánál fogva felemelte majd nagy lendülettel 2-3 méter távolságra a földre dobta, majd a földön fekvő sértett fölött ütőmozdulatot tett.

A másodfokú katonai tanács álláspontja szerint a vádlott cselekményének, a testi kényszer alkalmazása jogszerűségének megítélésénél kiemelt jelentőséggel bír, a vádlott a szitkozódó sértettet arra szólította fel, hogy hajtsa végre az utasítást. Arra azonban nem, hogy ellenkező esetben kényszerítő eszközt, testi kényszerszert fog alkalmazni vele szemben. A megállapított tényállás alapján a sértett fizikailag nem szegült ellen az intézkedésnek.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a sértettnek a tényállásban rögzített, a testi kényszer alkalmazását megelőzően tanúsított magatartása a BM rendelet 39. § (2) bekezdésében írtaknak megfeleltethető aktív ellenszegülésként nem értékelhető, de nem értékelhető támadó magatartásnak, és passzív ellenállásnak sem. Ebből következően a testi kényszer nem volt jogszerűen alkalmazható vele szemben az előállítás során, annak az alkalmazási feltételei nem álltak fenn. Az irányadó tényállás alapján ugyanis a vádlott nem következtethetett megalapozottan sem a sértett önkárosítási, sem támadási, sem szökési szándékára. A sértett által tanúsított verbális agresszió, trágár szitkozódás a testi kényszer alkalmazását indokoltá tevő ellenszegülésnek a fentiek alapján nem tekinthető, a vádlott intézkedése során túllépte a kényszerítő eszköz alkalmazása során megkövetelt arányossági követelményeket.

A verbális agresszió következménye nem lehet kényszerítő eszköz alkalmazása az alapul vett jogszabályok alapján, a verbális agresszióval szemben testi kényszer vagy bilincs alkalmazására nincs jogszabályi felhatalmazása a rendőrnek. A sértett magatartása nem volt olyan ellenszegülésnek tekinthető, amely a testi kényszer alkalmazását indokoltá tette volna.

A vádlotti magatartás megvalósítja a hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás büntetettét, ha a rendőri intézkedés során a testi kényszer jogellenes volt. Hasonlóan foglalt állást a Legfelsőbb Bíróság BH.1997.517. számon közzétett eseti döntésében.

A tényállásban írt cselekménye során tehát a vádlott a törvényben írt felhatalmazás hiányában, a fokozatosság követelményének figyelmen kívül hagyásával alkalmazott a sértettel szemben súlyosan jogkorlátozó kényszerintézkedést. A sértett előállítása során alkalmazott testi kényszer alkalmazására kellő jogalap hiányában, jogszerűtlenül került sor.

Az irányadó bírói gyakorlat szerint a hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás elkövetési magatartása a tetteges bántalmazás, amelynek a hivatali hatáskör túllépésével kell megtörténnie. A bántalmazás mindig tevőleges, aktív magatartást feltételez, a test támadó szándékú megérintését, ami nem feltétlenül jelenti sérülés okozását. A sérülés okozása tehát nem törvényi feltétel, a jogellenesen alkalmazott fizikai ráhatással a bűncselekmény törvényi tényállási elemei megvalósulnak. Így a vádlott -aki a Btk. 459. § 11/k.) pontja alapján hivatalos személynek minősült- azzal a magatartásával, hogy a BRFK V. kerületi rendőrkapitányságára előállított, folyamatosan trágárkodó, káromkodó, a rendőri utasításokat csak vonakodva végrehajtó sértettet a felső ruházatánál két kézzel megragadta, majd az előállító helyiség átellenes oldalára, mintegy 2,5-3 méter távolságra nagy erővel a padlóra dobta, majd jobb kezével egy alkalommal megütötte, a hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás büntettének törvényi tényállási elemeit maradéktalanul megvalósította. Mindezek alapján a vádlott és védője felmentés érdekében előterjesztett fellebbezése nem vezethetett eredményre.

A védő enyhítésre irányuló fellebbezése alapos.

A büntetés kiszabása során a katonai tanács a bűnösségi körülményeket nagyrészt megfelelően vette számba, azonban tévedett, amikor a vádlottal szemben felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását látta lehetségesnek. A másodfokú bíróság megjegyzi, hogy az elsőfokú katonai tanács a törvényben előírt büntetési tétel alsó határa alatt állapította meg a szabadságvesztés tartamát, azonban elmulasztotta felhívni a Btk. 82. § (2) bekezdés d) pontjában írt enyhítő rendelkezést, amikor az 1-5 éves büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmény miatt 8 hónapi fogházbüntetést szabott ki. A másodfokú katonai tanács álláspontja szerint azonban - egyetértve a védői érveléssel – nem szükséges a törvény szigorát alkalmazni. A vádlott javára nyomatékos enyhítő körülményként kell értékelni az elsőfokú katonai tanács által értékelési körbe nem vont jelentős sértetti közrehatást, továbbá nagyobb súllyal szükséges értékelni, hogy a vádlott a szolgálatát kiemelkedő színvonalon, előljárói rendkívüli megelégedésére teljesítette. Szem előtt tartva azt, hogy a sértett trágár szidalmazása és sértő magatartása volt a kiváltó oka annak, hogy a vádlott - társai tehetetlenségét látva - úgy ítélte meg, hogy testi kényszer alkalmazása szükséges, megállapítható, hogy bár az adott bűncselekmény absztrakt társadalomra veszélyessége magas, azonban a konkrét társadalomra veszélyességét az elkövetés körülményei jelentősen csökkentik. Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa úgy ítélte meg, hogy a Btk. 79. §-ban írt büntetési célok eléréséhez nem szükséges szabadságvesztés büntetés kiszabása. A másodfokú katonai tanács ezért a vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés büntetést a Btk. 82. § (3) bekezdése alkalmazásával pénzbüntetésre enyhítette. A kiszabott napi tételek számát 200 napban határozta meg, mert az arányos a vádlott cselekményének tárgyi súlyával és az alanyi bűnösség fokával. Egy napi tétel összegét a vádlott jövedelmi viszonyainak szem előtt tartásával méltányosan, a törvényi minimumban határozta meg. Az így kiszabott 200.000,- forint pénzbüntetés megfizetésére a vádlott jövedelmi-, vagyoni viszonyaira tekintettel a Btk. 50. § (4) bekezdése alapján részletfizetést engedélyezett. Meg nem fizetés esetére a Btk. 51. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a pénzbüntetés, vagy annak hátralévő részének szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról.

A másodfokú katonai tanács nem értett egyet azon védelmi érveléssel, mely szerint a vádlottal szemben sürgősségi mind katonai büntetés, mind katonai mellékbüntetés kiszabása. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa egyebekben a vádlott elsőfokú eljárás során tett nyilatkozatai alapján egyetértett az elsőfokú katonai tanács által ítélete 5. oldal negyedik bekezdésében rögzítettekkel. Tekintettel azonban arra, hogy a vádlott a másodfokú eljárás során már elismerte, hogy tévesen választotta meg a szükséges intézkedés formáját, a másodfokú katonai tanács úgy ítélte meg, hogy a korábban kiváló szolgálatot teljesítő vádlott cselekménye kétségtelenül a rendfokozat sérelmével

járt ugyan, azonban a büntetési célok elérése érdekében a lefokozására nincs szükség. Ugyancsak osztotta az elsőfokú katonai tanács azon érvelését is, mely szerint kiemelt jelentőséget tulajdonított annak, hogy a vádlott cselekményét közvetlenül tapasztaló rendőr kollégák között voltak olyanok, akik úgy ítélték meg, hogy a vádlott cselekménye teljesen helyén való volt. Ezért a másodfokú katonai tanács -elsődlegesen a generális prevenciós célok elérése érdekében- szükségesnek tartotta a vádlottal szemben olyan büntetőjogi szankció alkalmazását, ami azt eredményezheti, hogy a szolgálatot teljesítő állományt a jövőben eredményesen tartsa vissza hasonló jellegű cselekmények elkövetésétől. Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a lefokozás helyett a vádlottat a Btk. 139. § (1) bekezdése alapján a rendfokozatban visszavetés katonai mellékbüntetésre ítélte, az alacsonyabb rendfokozatban töltött időt a Btk. 139. § (3) bekezdésében írt keretek között, a törvényi minimumban, egy évben határozta meg. A katonai büntetés helyett katonai mellékbüntetés kiszabásával a másodfokú bíróság kifejezésre kívánta juttatni azon meggyőződését, hogy a vádlott a katonai szolgálatban megtartható, arra érdemes. A fellebbviteli bíróság álláspontja szerint a kiszabott pénzbüntetés és e katonai mellékbüntetés együttesen szükséges és elégséges a büntetési célok eléréséhez.

Az elsőfokú katonai tanács ítéletének egyéb rendelkezései törvényesek, ezért azokat - helyes indokainál fogva - a másodfokú bíróság helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanács ítélete a Be. 606. § (1) és (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2019. március 6.

Dr. Török Zsolt hb. ezredes sk.
a tanács elnöke

Dr. Belovai Henriette hb. százados sk. . Szabó Éva hb. alezredes sk.
előadó bíró bíró

A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 41.Kb.89/2018/7. számú ítélete a rendelkező részben írt változtatással 2019. március 6. napján jogerőre emelkedett és végrehajthatóvá vált.

Budapest, 2019. március 6.

. Török Zsolt hb. ezredes sk.
a tanács elnöke

a kiadmány hitelül: